

VOJENSKÉ ROZHLEDY

ČÍSLO 7—8.

ROČNÍK XIX.

ČERVENEC—SRPEN 1938.

ČÁST VŠEOBECNÁ

Redaktor: Plukovník gšt. František Pobunek.

Podplukovník gšt. František P u c h n a r:

Obrana hlavního postavení.

V š e o b e c n ě.

Účelem obrany s hlediska taktického je zabránit nepříteli, aby se nezmocnil pásma terénu, v němž jsme zaujali hlavní postavení, a znemožnit mu tak další postup.

Obrana se provádí kombinací rozmanitých paleb a protiútoky. Za tím účelem je třeba zvolit vhodné obranné postavení, zaujmout obrannou sestavu, připravit rozvrhy palby, spojení a upravit terén.

Hlavní postavení se volí tak, aby krylo pozorovatelný a aby se co nejlépe využilo přirozených překážek, t. j. aby v něm bylo co nejvíce pasivních úseků, jež jsou nevýhodné a někdy nezpůsobilé pro útok a umožňují obránci úsporu sil, jichž může použít k obraně prostorů důležitých nebo schůdných. Má být tak umístěno, aby bylo možno jednak připravit v důležitých úsecích co nejdokonalejší kombinovanou soustavu paleb pěchoty, dělostřelectva a letectvo, jednak připravit a provést protiútoky.

Obranná sestava má nejen odpovídat tomu, jaké palby chce obránce uskutečnit, ale též, jaké protiútoky zamýšlí provést. Člení se do hloubky, aby nepřítel nemohl najednou proniknout obranným postavením, aby po zdolání jednoho pásma narazil na další odpory, byl nucen rozptýlit palby na pásma terénu nebo na malé cíle a aby sestava byla méně zranitelná tím, že se rozčlení a skryje v terénu.

Podle našich předpisů skládá se hlavní postavení z pásma hlavního odporu, v němž se umísťuje většina sil pěchoty, z pásma středního a záchtyného, v nichž se umísťuje buď zcela nebo zčásti záloha praporu nebo pluku, konečně z příček, které obsazuje záloha, aby se zabránilo rozšíření úspěchu.

Zajištění hlavního postavení v předpolí přísluší podle P-I-2, čl. 268 polním strážím a strážným, již mají za úkol vzbudit poplach. V čl. 260 se sice mluví o předsunutých ohniscích odporu, ale toto ustanovení se téměř ani neaplikuje, ačkoli právě tato ohniska odporu značně přispívají k zvýšení obranné způsobilosti osádek pásma hlavního odporu, jak bude níže objasněno.

Při přeskupení sestavy podle čl. 277 téhož předpisu může být většina sil z pásma hlavního odporu přesunuta do pásma středního nebo záchytného, při čemž se ponechá vpředu nejnutnější zajištění (ohniska odporu).

Pokud jde o úpravu hlavního postavení, je třeba ji provádět se zřetelem k taktické situaci, času, terénu a prostředkům tak, aby se zvýšily obranné vlastnosti terénu, aby osádky byly co možná nejlépe chráněny proti účinkům paleb a mohly zaujmout co nejrychleji palebná stanoviště a aby se usnadnil život v hlavním postavení.

Úprava hlavního postavení má mít jednotný vzhled, aby se nepříteli ztížilo zjistit obsazené části, zejména palebná stanoviště, pozorovatelný a úkryty. Žádná jeho část se nemá nápadně odlišovat vzhledem anebo tvarem od ostatní úpravy.

Za jistých okolností, jde-li na příklad o obranu krátkého trvání, může být výhodné, provedou-li se nenápadným způsobem jen nejnutnější povrchové úpravy, pečlivě zastírané, takže nepřítel nesnadno zjistí průběh a obsazení hlavního postavení.

Podle stupně úpravy může být obranné postavení buď neopevněné nebo opevněné, a to buď slabě nebo silně (G-V-1, čl. 96).

Tolik jsem považoval za nutné předeslat k dalším úvahám, v nichž pojednám o obraně hlavního postavení na stupni praporu a pluku. Mám-li dojít k závěru, jak by bylo žádoucí připravovat a provádět obranu hlavního postavení, zvláště v důležitých prostorech, je třeba brát v úvahu účinky moderních zbraní, zvláště dělostřelectva a tanků, způsob útočného boje, a odpovědět na otázky: Je hlavní postavení umísťováno tak, aby skýtalo výhodné podmínky nejen pro obranu palbou, ale též k provedení protiútoků, a je pásma hlavního odporu, v němž je většina sil pěchoty, s to vyvinout největší úsilí, takže je těžištěm obranného boje?

I. Umístění hlavního postavení.

Hlavní postavení může být umístěno, pokud jde o jeho hloubku, v témže terénním celku, nejčastěji na svahu přivráceném k nepříteli,^{*)} nebo může se umístit část hlavního postavení na svahu přivráceném k nepříteli a druhá část v jiném terénním celku.

Ve smyslu ustanovení našich předpisů je považován za nejlepší první způsob, poněvadž skýtá možnost uskutečnit za dobrých podmínek palby, kdežto druhý způsob jest jen výpomocí z nouze, když terén nepřipouští jiného řešení, ač má některé značné výhody, takže by mu měla být dáвана přednost před prvním způsobem.

Na svahu odvráceném od nepřítelů se hlavní postavení v svém celku zpravidla nezaujímá, a proto nebude k němu dále přihlíženo.

Obrana se provádí palbou a protiútoky. Jestliže se palbám za obrany věnuje co nejúzkostlivější péče, nebývá tomu tak, pokud jde o protiútoky. Zapomíná se na zkušenosti z nedávných i současných válek, které dokazují, že pro udržení nebo znovudobytí obranného postavení mají protiútoky rozhodující význam, jestliže selže palba jako obranný prostředek. Nutno jim proto přiznat stejnou důležitost jako obraně palbou, a je

^{*)} Protože v dalších úvahách mám na mysli zvlněný terén, jenž se u nás nejčastěji vyskytuje, budu používat pro hlavní postavení v témž terénním celku označení „na přivráceném svahu“.

tedy potřebí nejen je připravovat, ale zjednat k jich provedení též nutné předpoklady, což se musí nezbytně projevit v umístění hlavního postavení i záloh.

Povšimněme si proto, jak vyhovují oba způsoby umístění hlavního postavení palebným možnostem a potřebám protiútoků.

Zaujme-li se hlavní postavení na přivráceném svahu, mohou jednotky pásma středního a záchytného působit palbami v prospěch pásma hlavního odporu. Při přípravě obrany převládá snaha dosáti souvislé, hluboké a podle okolností husté palby. Lze říci, že hlavní postavení, zaujaté na přivráceném svahu, poskytuje maximální palebné možnosti v prospěch pásma hlavního odporu, jeho obrana je však do značné míry ztrnulá, ježto je založena hlavně na pečlivě připravených palbách, které se značně mění a utrpí újmu, jakmile se projeví nepřátelská činnost zvýšenou měrou.

Nevýhodou tohoto způsobu umístění hlavního postavení je, že zne-možňuje nebo značně znesnadňuje za boje přesun jednotek, umístěných ve středním nebo záchytném pásmu, a neskýtá výhodných podmínek pro protiútoky zálohy praporu nebo pluku vzhledem k pozorovacím a palebným možnostem nepřítele, o čemž bude dále podrobněji pojednáno ve statí 4 této hlavy.

Umístí-li se hlavní postavení ve dvou terénních celcích, zmenší se sice hloubka sestavy na přivráceném svahu a tím i počet zbraní, které by mohly působit do hlavní palebné přehrady, naproti tomu však se zpravidla zvětší celková hloubka postavení, takže bude možno připravit a provést v něm za nepřátelského útoku větší počet paleb pěchotních i dělostřeleckých. Mimo to však je možno zvětšit hloubku sestavy na přivráceném svahu tím, že se před pásmo hlavního odporu umístí ohniska odporu, jak o tom jedná hlava II.

Tímto umístěním hlavního postavení si zjednáujeme velmi výhodné podmínky k přípravě a provedení protiútoků, poněvadž si uchováme možnost disponovat zálohami, jež zůstávají volnými, nepůsobíce palbami v prospěch pásma hlavního odporu, viz o tom statí 4.

U hlavního postavení ve dvou terénních celcích jsou tudíž lépe vyrovnány možnosti paleb a protiútoků než u hlavního postavení v téměř terénním celku. Aby bylo možno ocenit výhody a nevýhody obou způsobů umístění hlavního postavení, je třeba přihlížet k možnostem pozemního pozorování nepřítele, k ochraně osádek hlavního postavení před účinky přípravných paleb, k účinkům přípravných paleb a k použití záloh, což je předmětem úvah dalších statí.

1. Umístění hlavního postavení vzhledem k pozemnímu pozorování nepřítele.

Nepřítel si volí pro útok takový terén, v kterém má výhodné podmínky k dosažení úspěchu. Jednou z nich jsou dobré pozemní pozorovatelnosti, aby se mohla uplatnit spolupráce hlavních zbraní, pěchoty s tanky, dělostřelectvem a letectvem.

Je-li hlavní postavení na svahu přivráceném k nepříteli, má nepřítel možnost pozemního pozorování v celé hloubce hlavního postavení, od pásma hlavního odporu až po pásmo záchytné. Tato výhoda mu umožňuje sledovat úpravu hlavního postavení a změny v ní, stanovit cíle pro přípravnou palbu a pro podporu útoku a připravit

a udržet za útoku za nejlepších podmínek součinnost pěchoty a tanků s dělostřelectvem v celé hloubce hlavního postavení. Pozemní pozorování umožní útočnickovi sledovat vývoj boje, řídit manévr palbou podle toho, jak toho situace vyžaduje, a zkrátit co nejvíce dobu potřebnou k zahájení palby na nepředvídané cíle, jako: ohniska odporu, kulometry, zbraně proti ÚV., pohyby záloh, protiútoky.

Obránce hlavního postavení na přivráceném svahu je nucen pečlivě dbát o jednotný vzhled postavení, zastírat důležité prvky úpravy terénu a zřizovat četné klamné stavby. Často nebude moci provést některé úpravy v žádoucím rozsahu (těžké úkryty, překážky, zvláště proti ÚV.), protože by se prozradily a staly cílem nepřátelského dělostřelectva nebo pozbyly svého významu, sezná-li nepřítel jejich umístění, takže se jim může vyhnout.

Poněvadž hlavní postavení na přivráceném svahu skýtá nepříteli velmi četné možnosti pro pozemní pozorování a tím též velké výhody při provádění útoku, nelze je považovat za výhodné a je třeba zkoumat jiný způsob umístění hlavního postavení, u kterého by se zmenšily možnosti nepřátelského pozemního pozorování.

Umístí-li se hlavní postavení v terénu k tomu způsobitelném v dvou terénních celcích, bude mít nepřítel možnosti dobrého pozemního pozorování jen na část postavení na přivráceném svahu, kdežto část postavení v jiném terénním celku bude zpravidla skryta před jeho pozemním pozorováním. To bude mít za následek, že nepřítel musí použít vzdušného pozorování k zjištění cílů v jiném terénním celku a k řízení palby na tyto cíle. Toto pozorování má však tu nevýhodu, že není stálé, je závislé na povětrnosti, méně způsobilé pro řízení hromadných palb a opatřeními OPL. může být značně omezeno neb i znemožněno.

Část postavení v jiném terénním celku poskytuje obránci ještě další nesmírnou výhodu v tom, že úprava terénu se může provádět ve dne i v noci a ve větším rozsahu, takže se dosáhne brzo značného stupně odolnosti, může se stále kontrolovat, zda zastírací práce vyhovují svému účelu a není-li porušen jednotný vzhled postavení, mohou se zřizovat různé skryté stavby, skryté překážky, zvláště proti ÚV. a p., kteréžto výhod neposkytuje postavení na přivráceném svahu.

2. Umístění hlavního postavení vzhledem k možnostem ochrany osádek před účinky dělových palb.

Obránce je do jisté míry předurčen k pasivitě. Je vydán ničivým a umlčovacím palbám nepřítele, které zmenšují jeho počty dříve, než dojde k boji o hlavní postavení. Snahou každého velitele musí být zachová si co největší počty pro tento boj. Proto péče o ochranu osob a materiálu patří za obrany mezi hlavní povinnosti velitele.

Proti účinkům dělových palb může se obránce chránit jednak úpravou hlavního postavení, zejména úkrytů, zastíráním a klamnými stavbami, jednak umístěním hlavního postavení.

Nejbezpečnější ochranu před účinky dělové palby poskytují úkryty náležité odolnosti proti rážím polního dělostřelectva, t. j. těžké úkryty. Jich zřízení vyžaduje času, a proto je třeba co nejdříve začít je stavět.

Na přivráceném svahu se však kladou některé překážky zřizování těžkých úkrytů; ty musí být upraveny tak, aby nebyly nápadné vyko-

pávkou, převýšením nebo vchody. Nelze je proto zřizovat jako povrchové úkryty, poněvadž by se nedosáhlo náležitě odolného stropu bez porušení jednotného vzhledu postavení. Bude taktéž nesnadné zřizovat je na přivráceném svahu jako podzemní úkryty, protože by se musilo jít do značné hloubky, aby se dosáhlo potřebné krycí vrstvy, což vyžaduje i při měkké půdě mnoho času a též mnoho materiálu, jehož bývá za války často nedostatek, a jeho doprava, zejména do pásma hlavního odporu, bývá nesnadná. Množství vykopávky bude tak značné, že se v dotyku s nepřítelem snadno prozradí umístění a stavba podzemních úkrytů a ty se pak stanou cílem dělových paleb. Takové úpravy na přivráceném svahu je proto možno provádět mimo dotyk s nepřítelem, avšak budou nesnadné v dotyku s nepřítelem, zvláště v pásmu hlavního odporu, protože musí být stále pečováno o jednotný vzhled postavení.

Pokud jde o pásmo hlavního odporu, musí být při zřizování těžkých úkrytů dbáno též na to, aby osádka mohla rychle zaujmout palebná stanoviště a aby nebyla překvapena a zajata dříve, než bude pohotově k boji. Proto v pásmu hlavního odporu nelze zřizovat těžké podzemní úkryty (G-V-1, čl. 128), vyjma případy, kdy terén umožňuje jejich zřízení (lom a p.).

Avšak v pásmu hlavního odporu na přivráceném svahu — vzhledem k předchozím úvahám — nelze zřizovat ani těžké povrchové úkryty a tak bude třeba spokojit se v tomto pásmu, není-li předem upraveno, zpravidla jen lehkými úkryty.

Úvahami o úpravě hlavního postavení na přivráceném svahu přicházím k těmto závěrům:

Ochranu jednotek v pásmu hlavního odporu bude možno zlepšit, zmenší-li se nebezpečí překvapení, takže bude potom možno zřizovat v něm odolnější úkryty; podrobněji o tom viz hlavu II.

Stavba těžkých úkrytů v pásmu středním a záchytném se usnadní, umístí-li se tato pásma v jiném terénním celku než pásmo hlavního odporu, což přispěje též k tomu, že jejich úprava bude rychle pokračovat, protože bude možno pracovat ve dne i v noci.

3. Umístění hlavního postavení vzhledem k přípravným palbám.

Provedení útoku na hlavní postavení je značnou měrou závislé na tom, zda je opevněno nebo neopevněno. Před útokem na opevněné postavení bude zpravidla předcházet přípravná palba, jejíž trvání závisí na stupni úpravy a na použitých prostředcích. Použije-li útočník tanků v značném počtu, může se přípravná palba buď podstatně zkrátit anebo též vypustit. Na neopevněné postavení se útočí buď bez přípravné palby nebo po velmi krátké přípravné palbě.

Účelem přípravné palby je učinit obránce boje neschopným nebo co nejvíce zmenšit jeho odpor. Proto je řízena hlavně na citlivé prvky terénní úpravy, jako jsou stanoviště zbraní, úkryty, pozorovatelný, drátěné překážky, zálohy.

Je-li hlavní postavení umístěno na přivráceném svahu, může být nepřátelský útok současně ohrožen palbami jak z pásma hlavního odporu, tak i ostatních pásem. Z toho důvodu je útočník nucen organizovat přípravné palby tak, aby najednou rozrušoval hlavní postavení v celé jeho hloubce.

Při déle trvající obraně může útočník zjistit v hlavním postavení na přivráceném svahu i při pečlivě prováděném zastírání značný počet cílů, hlavně v pásmu hlavního odporu, které je mu nejbližší položeno. Lze proto očekávat, že přípravné palby budou především řízeny na pásmo hlavního odporu, jež je ze všech pásem nejdůležitější, protože se v něm umísťuje většina sil pěchoty, na jejichž zdolání závisí počáteční úspěch nepřitele. Má-li se zmenšit zranitelnost cílů v pásmu hlavního odporu, musí se zvýšit jejich ochrana, t. j. hlavní postavení má být tak organizováno, aby osádka pásma hlavního odporu nemohla být překvapena v úkrytech, čímž se umožní zřizovat i v pásmu hlavního odporu odolnější úkryty, než je tomu dosud.

Poněvadž na přivráceném svahu provede nepřítel přípravné palby v celé hloubce postavení, neuvarují se ani zálohy praporu a pluku před počátkem útoku značnějších ztrát, takže se zmenší počet zbraní pásma středního a záchytného, jež bude s to působit v prospěch pásma hlavního odporu, čímž hlavní postavení na přivráceném svahu nebude s to uskutečnit palby tou měrou, jak se s tím dosud počítá, a tím se zeslabují velmi podstatně důvody pro takové umístění hlavního postavení.

Zmenšení počtů záloh bude však mít též nepříznivý vliv na provedení protiútoků nebo na obranu na místě.

Z uvedených důvodů není proto výhodné umísťovat pásma střední a záchytné v témže terénním celku jako pásmo hlavního odporu.

Umístí-li se pásmo střední a záchytné v jiném terénním celku, možno očekávat (viz stat 1), že nepřítel bude konat přípravné palby v každém terénním celku zvláště, jestliže se chce vyhnout plýtvání střelivem a případnému opakování přípravných palb na část postavení v jiném terénním celku. Z toho vyplývá, že při přechodu do jiného terénního celku musí útočník učinit zastávku, čímž obránce získá čas k odvetným opatřením. Do té doby budou zálohy ušetřeny značnějších ztrát, t. j. zachovají se jim co největší počty pro boj o pásmo hlavního odporu.

4. Umístění hlavního postavení vzhledem k použití záloh.

Možnost nahradit ztráty za přípravné palby a za útoku.

Mají-li být vyplněny mezery v palbě, vznikající ztrátami za přípravné palby, je nutno nahradit ztráty ještě za trvání přípravné palby, aby posily byly včas na místě určení a mohly zasáhnout, jakmile nepřítel vyrazí k útoku. Bude možné splnit tento požadavek?

Velitel praporu a pluku v hlavním postavení na přivráceném svahu mohou sice pozorovat ze svých pozorovatelů přípravné palby nepřitele, ale nemohou odhadnout ztráty jimi způsobené, ani nebudou s to zjistit, kde vznikají mezery v palbě a kde by tudíž měli zasadit část svých záloh, aby obnovili souvislost palby. Za delší přípravné palby bude rozrušeno též spojení s předními obrannými pásmy, takže sotva dojdou žádosti o náhradu ztrát.

Leč proti přesunu záloh za přípravné palby mluví ještě další důvody. Je-li hlavní postavení na přivráceném svahu, budou přípravné palby řízeny též na pásmo střední a záchytné, t. j. na zálohy praporu a pluku,

takže v tomto období nelze je přesunovat, poněvadž by přesun na přivráceném svahu, i kdyby se prováděl v zákopech, stěží unikl nepřátelskému pozorování a tím též palbám, takže by zálohy utrpěly značné ztráty dříve, než by došly na místo určení. Mohlo by se však přihodit, že by nedošly včas na místo určení, protože cesta zákopy je zdoluhavá a cesta napříč terénem za přípravné palby nemožná a že by byly po případě nuceny bojovat osamoceně, kdyby nepřítel vyrazil k útoku za jejich přesunu a rychle zdolal jednotky pásma hlavního odporu.

Bude proto ve dne za přípravné palby nemožno zesilovat přední pásma a konat na přivráceném svahu přesuny záloh, aby mohla být udržena souvislost a hustota palby. Podobně tomu bude i za nepřátelského útoku. Tak je třeba též chápat ustanovení předpisu P-I-2, který v čl. 199 připouští za obrany zesílení jen výjimečně.

Tam, kde nepřítel usiluje o rozhodnutí, nemůže obránce vydávat postupně svou zálohu, až se mu rozplyne. Proti síle útoku je třeba postavit sílu palby nebo protiútok. Proto si obránce musí uchovat své zálohy až do rozhodujícího okamžiku, kdy se nepřítel zmocní důležitých míst hlavního postavení a kdy protiútok je poslední možností, jak udržet hlavní postavení, pokud se ovšem pro nedostatek sil nerozhodneme pro postupnou obranu palbou v hloubce hlavního postavení. V důležitých prostorech je proto třeba rozdělit obranu na dvě složky: na obranu palbou neboli obranu na místě a na protiútoky neboli obranu pohybem. V prostorech méně důležitých se zpravidla omezujeme jen na obranu palbou, aby se ušetřilo na silách pro důležité prostory. Podle toho je třeba dát úkoly a rozdělit a umístit prostředky.

5. Protiútok jako prostředek obrany.

Označil jsem protiútok za poslední možnost, jak uchovat celistvost hlavního postavení. V obraně je proto třeba stále hledat příležitost k protiútku, ať jde o malé jednotky (roty), jež podnikají protiútoky namnoze z vlastní iniciativy, nebo o jednotky větší.

Má-li si velitel praporu nebo pluku uchovat za obrany možnost disponovat zálohami, je třeba je umisťovat tak, aby byly vydány co nejméně účinkům nepřátelských paleb, t. j. v jiném terénním celku než pásmo hlavního odporu, a chránit je až do okamžiku zasazení odolnými úkryty před ztrátami.

Obsadí-li prapor — pluk — hlavní postavení na přivráceném svahu, sotva může velitel praporu nebo pluku počítat ve dne s přesunem a použitím jednotek pásma středního nebo záhytného podle taktické situace a potřeb kritických okamžiků, protože by jejich pohyby byly od počátku ztíženy, ne-li znemožněny nepřátelskými palbami.

Budou-li však tyto jednotky předem připraveny k protiútku, sotva ujdou pozornosti a palbám nepřítele, protiútok nebude působit s překvapením a jeho úspěch bude pochybný. Pásmo střední nebo záhytné na přivráceném svahu nelze proto považovat za výhodné východiště protiútku. Je však též možné, že k protiútku nedojde v místě, kde byl připravován, protože toho taktická situace nebude vyžadovat. Poté však bude sotva možno zálohy ve dne přesunout a použít jich jinde. Z toho vyplývá požadavek umisťovat v obraně zálohy určené k protiútku tak, aby bylo možno je přesunovat podle taktické situace, t. j. v jiném terénním celku než pásmo hlavního odporu.

Jednotky pásma středního nebo záchytného, které se zúčastní palbami obrany pásma hlavního odporu, prozrazují své umístění a přitahují na sebe nepřátelské palby. Jakmile jsou vtaženy do boje, přestávají být zálohami, protože nebude možno zříci se jejich paleb v okamžiku, kdy kolísá obrana pásma hlavního odporu a nepřítel získává úspěch. Při tom ovšem je třeba si též uvědomit, že se jejich podpora palbou pro ztráty bude zmenšovat, jak o tom byla již zmínka, a dále, že za pásmo hlavního odporu možno osamoceně umístit různé zbraně, určené k podpoře osádek pásma hlavního odporu, aniž je třeba umístit na přivráceném svahu pásmo střední nebo záchytné.

Umístí-li se záloha praporu nebo pluku v jiném terénním celku, než je umístěno hlavní postavení, zvýší se tím její ochrana a možnost přesunu, leč provedení protiútoků se tím v podstatě neusnadní. Je-li hlavní postavení umístěno na přivráceném svahu, musí zálohy po vyrazení protiútoků projít průchody v drátěných překážkách před pásmem záchytným anebo středním, při čemž budou vítaným cílem pro nepřátelské palby.

Leč hlavní postavení na přivráceném svahu je nevýhodné pro protiútok zálohy praporu nebo pluku též z jiného, velmi závažného důvodu. Brání-li se pozorovateli daleko v předpolí tak, že před nimi je pásmo záchytné, je nebezpečí, že protiútok zálohy praporu nebo pluku bude zastaven dříve, než dosáhne svého cíle, předního okraje hlavního postavení, protože musí být veden poměrně do značné hloubky a bude po dlouhou dobu vydán nepřátelským palbám, zvláště dělostřelectva, o nichž nutno mít za to, že budou mocnější než palby obránce.

Má-li protiútok zálohy praporu nebo pluku dosíci úspěchu, je žádoucí, aby působil nejen s překvapením, ale byl proveden náhle jako náraz a dosáhl po vyrazení co nejdříve svého cíle, t. j., aby nebyl veden do značné hloubky. Takové protiútoky bude možno provádět, brání-li se pozorovateli tak, že před nimi je pásmo hlavního odporu, za nimi pak pásmo záchytné nebo též střední, t. j. umístí-li se hlavní postavení ve dvou terénních celcích. Pásma středního nebo záchytného může být v tomto případě použito k umístění palebné základny protiútoků, ale to sotva bude možné v hlavním postavení na přivráceném svahu.

Jednotek pásma záchytného nebo středního bude možno použít buď zcela k protiútoků nebo zcela k obraně na místě. Budou oddáleny přímým vlivům boje až do jejich zasazení, čímž se zvýší jejich bojová hodnota. Hlavním jejich úkolem budou zpravidla protiútoky, aby byla udržena celistvost hlavního postavení; o obranu na místě jde až na druhém místě, jestliže obránce nemá dosti sil k protiútoků.

Protiútoky bude možno připravit ve skrytých východištích, zahájit je s překvapením a podniknout často dříve, než nepřítel bude moci zasáhnout svým dělostřelectvem, protože cíl protiútoků bude mít menší hloubku než při hlavním postavení na přivráceném svahu. Pásmo hlavního odporu bude umístěno blíže k pozorovatelnám, t. j. blíže hranic terénního celku, za nimiž bude východiště protiútoků, které se zvolí tak, aby jednotky podnikající protiútok nemusily procházet průchody v drátěných překážkách pásma středního nebo záchytného, čemuž se na přivráceném svahu nelze vyhnout.

Hlavní postavení ve dvou terénních celcích skýtá možnost zahájit protiútok v době, která je pro nepřitele nejméně příznivá. Nejdů-

nější dobou k zahájení protiútoku je doba, kdy nepřítel dosáhne hranic terénního celku, když se předtím zmocnil pásma hlavního odporu. V tomto okamžiku má špatné možnosti palby, protože musí přemístit doprovodné zbraně pěchoty a pozemní pozorovatelný dělostřelectva. K řízení dělostřeleckých paleb může útočník použití letectva, ale jeho činnost může OPL. obránce značně omezovat anebo znemožnit. Útočník bude tedy v tomto údobí sotva s to zajistit za dobrých podmínek podporu a ochranu pěchotě nebo též tankům. Jeho útočný sled musí spoléhat v té době jen sám na sebe, poněvadž podpurné palby jak pěchoty, tak dělostřelectva nebudou ještě organisovány. Hlavní postavení na přivráceném svahu neposkytuje této výhody pro volbu okamžiku protiútoku po ztrátě pásma hlavního odporu, ale až po ztrátě celého hlavního postavení, což je příliš pozdě pro boj o hlavní postavení.

Chceme-li tedy v důležitých úsecích provádět obranu též protiútokem, je k tomu způsobilejší hlavní postavení ve dvou terénních celcích nežli hlavní postavení na přivráceném svahu.

II. Ochrana pásma hlavního odporu.

1. Způsob boje o hlavní postavení.

Při vyrazení útoku bude se nepřítel snažit překvapit osádky v hlavním postavení, při nejmenším v pásmu hlavního odporu, a proniknout co nejrychleji hlavním postavením. Vzhledem k ztrátám za přípravné palby je možno očekávat, že nepřátelský útok na hlavní postavení na přivráceném svahu narazí jen na nesouvislou palbu před pásmem hlavního odporu, hlavně lehkých a těžkých kulometů. Budou to ohniska odporu, více méně osamocená, jež budou se snažit udržovat spolení pozorováním a palbou, chráníce si navzájem boky. Mezerami v jejich palbě bude pronikat nepřítel, aby je obchvátal a zdolal. Bude to prosakování a obchvacování, něco podobného, jako za zjednávání dotyku, ale s mohutnějšími prostředky. A právě toto pronikání nepřítele vyznačí v terénu místa, jež kládou odpor, jakož i ona, jejichž odpor je zlomen, a kam nutno řídit palby jednotek pásma středního nebo záchytného. Nepřátelský útok bude tedy pronikat nejednotně. V útočné frontě budou vznikat výběžky, na něž obránce soustředí své palby, aby zastavil postup útočníka, nebo ho napadne protiútokem. (O možnostech protiútoku na přivráceném svahu bylo již pojednáno.)

Jinými slovy pásmo hlavního odporu, které je ze všech pásem nejsilněji obsazeno, bude při dosavadní organizaci hlavního postavení sotva s to vyvinout největší úsilí, jak by mu podle jeho prostředků příslušelo, ale jeho obranná činnost — vzhledem k ztrátám za přípravných paleb — se projeví nejčastěji jenom tak, že bude rozkládat nepřátelský útok, ponechávajíc jeho zastavení zadnějším sledům hlavního postavení, t. j. pásmu střednímu nebo záchytnému, jímž se však přidělují menší prostředky než pásmu hlavního odporu.

Proto mám za to, že je žádoucí organisovat obranu hlavního postavení tak, aby proti nepřátelskému útoku bylo použito sil v obráceném poměru, t. j. menších sil k rozkládání nepřátelského útoku a větších sil k jeho zastavení.

2. Jak chránit pásmo hlavního odporu?

Požaduje-li se, aby pásmo hlavního odporu vyvinulo za boje úsilí úměrné svým počtům tak, jak mu již podle jména přísluší, je nutné, aby toto pásmo bylo v opevněném postavení lépe chráněno proti účinkům přípravné palby a před překvapením a aby nebylo vydáno prvnímu nárazu nepřátelského útoku.

Proto je třeba umístit v blízkém předpolí pásma hlavního odporu jednotky, které by útočnickovi znemožnily, aby napadl pásmo hlavního odporu s překvapením, umožnily zvýšit ochranu jeho osádek proti přípravným palbám, a jež by rozkládaly jeho útok, podporovány jsouce při tom palbami z pásma hlavního odporu.

Tímto opatřením se změní boj o opevněné postavení. Pásmo hlavního odporu, jsouc v předpolí chráněno, t. j. zajištěno, může být opatřeno úkryty větší odolnosti, čímž se zmenší ztráty jeho osádek za přípravné palby. Proto se zvýší jejich obranná hodnota, takže lze očekávat, že budou s to vyvinout v hlavním postavení hlavní úsilí, jež dosud — možno říci — jim přísluší jen podle jména. Nebude možno je napadnout s překvapením, protože se mohou včas připravit k obraně, zahájí-li nepřítel útok s překvapením na jednotky umístěné v předpolí. Tyto jednotky možno nazvat bojovými předními strážemi, jež budou mít úkol odporu. Za tím účelem není třeba umisťovat do předpolí pásma hlavního odporu v důležitých úsecích souvislé pásmo nebo pásma, nýbrž jen šachovitě rozmístěná ohniska odporu, družstva a čety, při čemž je třeba, aby vzdálenost předních ohnisk od předního okraje hlavního postavení nebyla co možná větší než 600 m, aby do mezer mezi ohnisky mohly pálit kulomety, umístěné v pásmu hlavního odporu a za ním, a nesmí být menší než bezpečnostní vzdálenost dělostřelectva. Hodnota takových odporů se zvýší, budou-li v terénu nenápadné, t. j. provede-li se u nich co nejméně povrchových úprav a opatří-li se nenápadnými drátěnými překážkami.

Nepřítel bude takto oddálen od pásma hlavního odporu pásmem obsazeného předpolí s úkolem odporu, jež se stane takto součástí hlavního postavení a bude vlastně jeho předním okrajem. V tomto obsazeném předpolí mohou se zřizovat různé překážky, hlavně proti ÚV., buď skryté v terénu nebo dobře zastírané, jež budou pro nepřítele překvapením, naráží-li na ně znenadání.

Další výhoda tohoto zajištění je v tom, že nepříteli uniknou snáze podrobnosti pásma hlavního odporu, čímž se též zvýší ochrana osádek tohoto pásma.

III. Organizace hlavního postavení ve dvou terénních celcích.

Z toho, co bylo výše uvedeno, možno odvodit, že v důležitých úsecích bude účelné organizovat hlavní postavení tímto způsobem.

Všude tam, kde je terén k tomu příznivý a kde chceme hlavní postavení bránit též protiútoky, učlení se hlavní postavení do hloubky ve dvou terénních celcích, t. j. pásmo hlavního odporu s těžkými kulomety a zbraněmi proti ÚV. umístí se na svahu přivráceném k nepříteli, ostatní pásma, t. j. záchytné nebo střední, v jiném terénním celku, mínomety za odvráceným svahem. Pásmo hlavního odporu bude umístěno tak, aby krylo přední pozorovatelný.

V předpolí opevněného hlavního postavení se umístí nenápadně ohniska odporu, jež jsou součástí hlavního postavení chrání pásma hlavního odporu před překvapením, rozkládají nepřátelský útok, podporovány jsou jednotkami z pásma hlavního odporu, a umožňují využít skrytů terénu k zřízení překážek.

Protože pásmo hlavního odporu bude v předpolí chráněno, bude možno zřizovat těžké úkryty i pro osádky pásma hlavního odporu, zvýšit tak jejich ochranu proti přípravným palbám a uchovat jim co nejvíce větší počty pro boj o hlavní postavení. Pásmo hlavního odporu bude tak jako dosud ze všech pásem nejsilněji obsazeno a učleněno do hloubky, jež bude různá podle důležitosti místa, které se brání. Budou v něm nebo za ním umístěny těžké kulomety a děla proti ÚV., takže v důležitých prostorech může jeho hloubka být asi 500 m. Počítá-li se s předsunutými odpory — až 600 m před pásmem hlavního odporu, může hloubka postavení na přivráceném svahu být asi 1100 m, při čemž je třeba mít na zřeteli, že se zlepšením ochrany osádek pásma hlavního odporu zvýší podstatně jejich obranná způsobilost. Bude proto obrana palbou na přivráceném svahu dostatečně zajištěna.

Zálohy praporu a pluku se umístí v jiném terénním celku bez obavy, že tím utrpí obrana palbou pásma hlavního odporu v postavení organizovaném způsobem uvedeném v předchozích odstavcích. Hlavním jejich úkolem bude dobýt protiútokem důležitých prostorů pásma hlavního odporu, jestliže se jich nepřítel zmocní. Palebnou základnou protiútoků možno umístit v pásmu středním nebo záchytném.

Zálohy, jsouce skrytě umístěny, mohou se přemístit do ohrožených prostorů. Tímto způsobem se zvětší možnosti manévru a obrana získá větší pohyblivost. Může se lépe přizpůsobit úsilí nepřítel nežli obrana hlavního postavení na přivráceném svahu. Hlavní úsilí bude směřovat k tomu, udržet pásmo hlavního odporu stůj co stůj, buď obranou na místě nebo protiútoky záloh. Pásmo hlavního odporu se tak stane de facto nejdůležitějším pásmem v obraně, kdežto při obraně na přivráceném svahu (viz hlava II) je silné sice při přípravě obrany, ale slabé při jejím provádění.

Pásmo střední nebo záchytné, umístěné v jiném terénním celku, může být silně opevněno, takže bude způsobilé k odporu na místě. Poněvadž bude skryto proti pozemnímu pozorování nepřítel, nebude výhodné řídit na ně přípravné palby zároveň s přípravnými palbami na pásmo hlavního odporu.

Zmocní-li se nepřítel pásma hlavního odporu, povede další útok v jiném terénním celku, takže bude předtím nucen přemístit pozorovatelny, provést průzkum a podle stupně úpravy pásma středního nebo záchytného též přípravné palby, což vyžaduje času, jehož může obránce použít k odvetným opatřením (přesunu záloh a zbraní proti ÚV., organizování palby a p.), t. j. může zlepšit obrannou hodnotu příslušného pásma. Podobně bude tomu, použije-li útočník tanků; těm musí vzhledem k vzrůstajícímu počtu protitankových zbraní zajistit podporu a ochranu dělostřelectva a doprovodných zbraní pěchoty, bude tudíž třeba vykonat pro další činnost tanků průzkum postavení v jiném terénním celku.

Je tedy hlavní postavení ve dvou terénních celcích též výhodné k získání času při obraně do hloubky, kdežto na přivráceném svahu může ne-

přátelský útok pronikat bez zastávky, dík výhodnému pozemnímu pozorování (přípravou palbu lze provést na celé hlavní postavení, není třeba přemístit pozorovatelný dělostřelectva), takže zde obránce nemá časového zisku k odvetným opatřením.

Při obraně ve dvou terénních celcích je též možno obsadit slabě postavení na přivráceném svahu (pásmo hlavního odporu a předsunuté odpory) a ponechat si silné zálohy k protiútoku, nebo k obraně na místě, což může být výhodné tehdy, jestliže se očekává nepřátelský útok s mohutnými prostředky.

Podle výše uvedených zásad je třeba nejen připravovat organizaci opevněného hlavního postavení před nepřátelským útokem, ale též vždy, kdy část hlavního postavení byla ztracena. K této nové organizaci hlavního postavení lze však přikročit až za přestávky v boji, hlavně za noci.

Tak dospíváme k obraně, kterou můžeme označit často používaným názvem **p r u ž n á o b r a n a**. Bude záležet v tom, že se hlavní postavení reorganizuje způsobem výše naznačeným, jestliže jeho část padne do rukou nepřítele, nebo že se znovu organizuje, jestliže bylo celé ztraceno, t. j. stanoví se pásmo, v němž bude těžiště sil, v jeho předpolí se umístí ohniška odporu, za ním v jiném terénním celku zálohy a svede se boj o toto postavení.

IV. Závěr.

Opevněné postavení, organizované způsobem výše naznačeným ve dvou terénních celcích, poskytuje hlavním silám pěchoty maximum ochrany před překvapením a dělovými palbami, může dostatečně zajistit palbou obranu pásma hlavního odporu a majíc skryté umístěné zálohy, může je podle taktické situace přesunovat k protiútoku do ohrožených prostorů. Pásmo hlavního odporu bude osou obrany, t. j. bude bráněno jak palbou svých osádek, tak protiútoky. Hlavní postavení ve dvou terénních celcích skýtá tudíž větší možnost manévru než v jednom terénním celku. Je též výhodné k postupné obraně do hloubky, poskytující obránci časový zisk ze zastávky útočníka po dobytí pásma hlavního odporu. Považuji proto hlavní postavení ve dvou terénních celcích za výhodnější než hlavní postavení na přivráceném svahu všude tam, kde je to možné vzhledem k terénu a úkolu.

Může se ovšem v terénu značně zvlhčeném stát, že jak záloha praporu, tak i pluku budou umístěny každá v jiném terénním celku, t. j. hlavní postavení bude potom ve třech terénních celcích a bude mít podobné výhody jako hlavní postavení ve dvou terénních celcích.

Předchozími úvahami nechci však popírat, že obrana v jednom terénním celku může též být za jistých okolností velmi výhodná, jako na příklad za obrany krátkého trvání, kdy nezamýšlíme provádět protiútoky, ale chceme provádět obranu jen palbou, při čemž jest ovšem žádoucí co nejvíce znesnadit řízení nepřátelských paleb — hlavně dělových — rozmístěním sestavy v terénu a co nejméně nápadnými povrchovými úpravami, prováděnými v rozsahu co nejmenším a dobře zastíranými.

Mám za to, že se mi v celku podařilo odůvodnit výhody postavení ve dvou terénních celcích, potřebu chránit pásmo hlavního odporu ohnišky odporu v blízkém předpolí, jakož i zdůraznit důležitost protiútoků jakožto posledního prostředku k udržení hlavního postavení.

Podkladem pro tyto úvahy mně byly válečné zkušenosti a studium v terénu.